

► Podle metodiky týkající se uplatňování pomůcek pro nadané lze řadu pomůcek z kategorií pro druhý až čtvrtý stupeň (například průkazy do knihoven, encyklopedie, atlasy a odborné slovníky, odborné knihy a časopisy, výukový software, tablet, stolní PC, notebook, skener, digitální fotoaparát, přehrávače a rekordéry pro CD a DVD nebo odborné programy pro podporu sběru, evidence nebo zpracování výzkumných dat) využít i pro podporu rozvoje nadání v dalších oblastech. Co zejména zdůrazňují poradny, je existence podpůrného opatření, díky němuž je možné pronajmout si odborné pracoviště včetně odborného personálu. Jde o skvělou a hlavně univerzální příležitost, která se dá uplatnit v jakékoli oblasti nadání! Mladému talentu je tak možné pronajmout kupříkladu vysokoškolské či vědecké laboratoře anebo řezbářskou dílnu. Podpůrná opatření tedy nejsou jen o pomůckách, ale i přímé podpoře rozvoje nadání.

Co se týče samotných stupňů podpory, dají se dělit podle nadání a mimořádného nadání a samozřejmě platí, že identifikaci a podporu nadání dětí a žáků primárně zajišťuje škola. Škola je také místem, které může využít podpůrná opatření prvního stupně. Pro nadané může jít například o rozšířenou výuku některých předmětů, nabídku volnočasových aktivit, občasně docházení na výuku nějakého předmětu do vyššího ročníku a na středních školách to může být i povolení individuálního vzdělávacího plánu (IVP).

Když první stupeň nestačí, je nutné, aby se škola obrátila na školské poradenské zařízení pro doporučení podpůrného opatření vyššího stupně. Poradna obvykle zhodnotí některé klíčové osobnostní charakteristiky s dopadem na vzdělávání (zejména emoční, sociální a pracovní charakteristiky), může ale jít i o vyšetření rozumových schopností, speciálněpedagogické vyšetření apod. Stanovení konkrétního obsahu vyšetření nadaného žáka v poradnách je zcela v kompetenci jejich odborných pracovníků. Pokud je žák nadán v oblasti umění, pohybu či manuální zručnosti, musí být jedním z podkladů pro doporučení zmíněný posudek experta.

A opět příklad. Do druhého stupně podpůrných opatření pro nadaného žáka patří vedle zmíněných různých a státem povinně hrazených pomůcek třeba stáže na odborných pracovištích nebo pedagogická intervence ve školském zařízení v rozsahu 1 hodiny týdně k rozvoji učebního stylu, rozvíjení metakognitivních strategií. Ve třetím stupni se pak objevuje například dlouhodobější vzdělávání v některých předmětech ve vyšším ročníku či možnost vzdělávat se současně na jiné škole stejného nebo jiného druhu formou stáží.

Mimořádně nadaní žáci mohou využít stejná podpůrná opatření jako žáci nadaní, mají ale k dispozici pořádnou dávku

pomoci navíc. Nejenže mimořádně nadaný žák může být vzděláván podle IVP, ale může přestoupit do vyššího ročníku, využít distančních forem vzdělávání, nebo dokonce vyjet na tuzemské i zahraniční stáže do vědeckých pracovišť a firem.

Číslo z inspekce

Společně vzdělávání odstartovalo teprve před pár týdny, jak si ale vedly školy v této oblasti předtím? Na to nedávno odpovědělo šetření České školní inspekce, které se zaměřilo na to, jak mají školy nastaven systém vyhledávání, identifikace a podpory nadání, zda a do jaké míry spolupracují s externími subjekty při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků, jaké metody a formy práce školy uplatňují při jejich výuce a a rovněž jaké formy podpory školy poskytují pedagogům při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků.

My se nyní krátce soustředíme jen na část tohoto šetření, a to tu, která se týká středních škol. Proč? Protože v debatách o talentech i společném vzdělávání často stojí trochu stranou (kromě gymnázií). Dokládá to i fakt, že v péči školských poradenských zařízení jsou spíše mimořádně nadaní žáci základních škol, ti, kteří nemají zároveň speciálně vzdělávací potřeby, často přecházejí na víceletá gymnázia a poté se na poradny již příliš často neobrací.

To dokazují i inspekční data. Je sice pravda, že „obdobně jako základní školy i střední školy nejčastěji pro vyhledávání nadaných žáků postupují v souladu s pedagogickými doporučeními a používají pedagogické pozorování a rozhovory s žákem, rodičem a pedagogem“. Ale na druhé straně ve srovnání se základkami a mateřinkami střední školy ve znatelně

menší míře spolupracovaly při identifikaci talentů se školskými poradenskými zařízeními. „Střední školy spoléhají více na vlastní metody diagnostiky nadání, necelá polovina škol (49 %) se školským poradenským zařízením kooperuje při vytváření návrhu individuálního vzdělávacího plánu pro mimořádně nadané nebo nadané žáky. Pouze necelá pětina škol (18 %) pak ve spolupráci s poradenským zařízením vyhodnocuje individuální vzdělávací plán pro mimořádně nadané a nadané žáky,“ stojí ve zprávě inspekce.

Co je velmi užitečné, protože to může významně obohatit učivo jdoucí nad rámec RVP: Více než dvě pětiny středních škol zapojených do šetření spolupracují s dalšími subjekty v případě projevu nadání nebo mimořádného nadání žáka v některé konkrétní oblasti. Nejčastěji jde o spolupráci s vysokou školou, přičemž u 42,5 % těchto středních škol jde o systematickou spolupráci.

Obecně vzato, inspekce nad výsledky šetření příliš nejasala. Zjistila totiž, že školy v péči o talenty postupují nesystematicky, že se soustřeďují na dílčí věci, jako jsou třeba soutěže, že sice uplatňují individualizovanou výuku a obohacují učivo, jak ale inspekce konstatuje, „je otázkou, do jaké míry může být taková podpora efektivní, uskutečňuje-li se bez přesnější indikace nadání, bez příslušného vzdělání pedagogů a bez vyhodnocení účinnosti podpory“.

To byla slova inspekce popisující stav „před“. Doufejme, že nyní, v diskutabilní éře společného vzdělávání, se talentům povede ve vzdělávacím procesu zase o něco lépe.